

KZ-Gedenkstätte Neuengamme

Ausstellungen
Begegnungen
Studienzentrum

KZ-Gedenkstätte Neuengamme Jean-Dolidier-Weg 75 21039 Hamburg

Rundbrev i anledning af årets afslutning
til KZ Neuengammes overlevende, dens efterladte
og dens slægtninge samt mindstedets
vennekreds

Dr. Detlef Garbe
Direktor

Telefon: 040 | 428 131 - 511
Telefax: 040 | 428 131 - 525
detlef.garbe@kb.hamburg.de

Hamburg, 14.12.2016

Mine højt ærede damer og herrer, kære venner,

Året 2016 ledsagede vores arbejde med en række af glædelige, men også sørgelige nyheder. Det gjaldt på ny at tage afsked med overlevende fra KZ Neuengamme, som stod dådrikt ved vor side i de tilbageliggende årtier. Til dem hører Helge Hansen, i mange år formand for den danske forening „Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme“ og Janusz Kahl, som døde den 2. november i år i en alder af 89 år. Han var i over 20 år repræsentant af den polske forening i „Amicale Internationale KZ Neuengamme“ og fungerede som forenings vicepræsident. Ligeledes sørger vi i år over meget yngre ledsagere i vores arbejde, så som kulturdelstatsministeren i Hamborg professor Barbara Kisseler og Hamborgs gamle borgmester dr. Henning Voscherau. Deres tætte venskabsforhold til Amicale Internationales repræsentanter blev mindet under sørgehøjtideligen af Hamborgs nuværende borgmester Olaf Scholz og han tilføjede med henblik på Voscheraus fortjenester udsagnet: " Mindestedet i dag er i dag et levende indlæringssted uden samtidig at have fængsler på området, som i så mange år forfandtes her side om side ."

Udstillingerne, som vi i et tidsrum af nu i alt 15 år har mulighed at præsentere hver gang ved årets begyndelse i Hamborgs rådhus på invitation af det hamborgske borgerskab i anledning af mindedagen for nationalsocialismens ofre henviser til fremskridtene i mindearbejdet. Årets udstilling „ Hamborgs fodbold under nationalsocialismen, indblikke i en historie, som i årtier blev glorificeret og bortforklaret" fik et stort medieekko og havde næsten 10.000 besøgende. Udstillingen varede i tre måneder og havde 20 opfølgende arrangementer i den tid, hvor vi havde over 800 deltagere, herunder denne gang især unge mennesker fra forskellige fanklubber i fanmiljøet af de hamborgske fodboldforeninger. Det ledsagende ustillingshæfte fandt ligeledes stor interesse og bevågenhed.

I årets videre forløb viste vi Neuengamme vandrestillingen med emnet "Mellem Harzen og Lyneborger Heden , dødsmarker og rydningstransporter i april 1945" og havde vores andel bl.a. i præsentationen af udstillingen i Hamborgs lutheriske hovedkirke St.Katharinen med emnet : "Tilintetgørelseslokalitetet *Malyj Trostenez* ", som ligger meget tæt ved mindstedet " denk.mal (= tænk engang, hvad på tysk betyder mindesmærke) området omkring den gamle hannoverske banegård. Mindestedet, som er ved at opstå med vores støtte, minder om deportationerne, som i sin tid udgik fra Hamborg. I marts i år startede to projekter, som bliver financeret af tredje hånd,

altså fra andre institutioner eller skoler med emnerne "racisme i tysk kolonialisme og nationalsocialisme" og tysk militærjustits og nationalsocialisme under anden verdenskrig".

KZ-mindestedet Neuengamme inviterede KZ-overlevende som i de forrige år til arrangementerne i anledning af 71-årsdagen af befrielsen i maj 2016. 15 af dem rejste hertil fra Hviderusland, Israel, Holland, Østrig, Polen, Sverige, Tjekkiet og Ukraine. Til tidsvidnesamtalerne, som de tilbødte under deres ophold i mindestedet, kom mange, og mange af dem var frem for alt unge mennesker. Fra den 30. april til den 2. maj 2016 mødtes pårørende fra den anden og tredje generation samt yderligere interesserede mennesker til et forum med navnet "Mindets fremtid" og drøftede mulighederne af en forstærket international dialog omkring nye former af mindearbejdet. Under rammen af dette forum, som videreføres i maj 2017, og ved den centrale mindehøjtidelighed præsenterede unge og yngre voksne, som intensivt havde beskæftiget sig med deres egen families historie og deres egen tilgang til nationalsocialismens historie deres resultater i form af en Stop-Motion-film.

I august måned deltog 20 kvinder og mænd i alderen mellem 17 og 62 år, som kom fra 10 forskellige lande, i en workcamp. De lavede tekster for en audioguide, skrev artikler for den lokale presse og markerede en ovngrundrids i det forhenværende klinkerværk, som blev brugt i teglstensproduktionen.

Mindestedet udgav i år to yderlige publikationer, nemlig bind 17 i rækken: „bidrag til historien af den nationalsocialistiske forfølgelse i Nordtyskland" med titlen „'Euthanasie'-forbrydelser. Forskninger omkring den nationalsocialistiske sundheds-og socialpolitik" samt derudover bind 6 af rækken Neuengamme kollokvium med emnet 2 nationalsocialistisk skzld. "Eftervirkninger i familie og samfund", hvor dr. Oliver von Wrochem og Christine eckel står som understøtterere af udgivelsesrækken. En DVD med interviewfilm, lavet af Jürgen Kinter, følger med i udgivelsen. Dette bog kunne allerede efter nogle måneder udgives i andet oplag på grund af den store efterspørgsel. Derudover udkom en ny informationsflyer om KZ Neuengammes og mindestedets historie, som vil være til rådighed ved begyndelsen af det nye år.

I mange af deres brev og mails, som har nået os i året, der er ved at gå på hæld, spores deres bekymringer, udløst p.g.a. de aktuelle politiske konflikter, kriger og terrorisme, den altmer tiltagende retspopulisme, antisemitisme og rassisme. I tider, hvor national egensidighed råder i stedet for statsfælleskaber og hvor stræben efter verdensomfattende retfærdighed tilsyneladende viger for sikringen af de egne privilegier, er der mange, der spørger sig, hvor langt de historiske lærer, som vi fik som resultat af minderne af nazi-styrets terror, mon rækker ud i fremtiden. De, som har koncentrationslejrenes gru og rædsel fremfor deres indre øje, ved om frihedens, retsstatelighedens og demokraties store værdi for samfundet. Vi forstår derfor deres bekymringer som incitament for kontinuerlig at arbejde videre i mindearbejdet og for at være særligt på vagt i disse alvorlige tider. I navnet af alle mindestedets medarbejdere ønsker jeg Dem rigtig glædelig jul og godt nytår med forhåentlig bedre nyheder i det nye år,

Deres

Dr. Detlef Garbe